

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نکات مهم و پرتکرار

قواعد فقه ۱

ویژه دانشجویان دانشگاه پیام نور

مصادیق احکام وضعی عبارت اند از : اهلیت، شرطیت، صحت، مانعیت، فساد و بطلان .

ویژگی قاعده ید : اماره موضوعی

منظور از ید در قاعده ید : سلطه بر مال دیگری به گونه ای که عرفا بتواند هرگونه تصرف در آن بکند.

ادله قاعده ید عبارت اند از : سیره عقلا ، سیره متشرعه و من استولی علی شی فیهوله .

مستفاد از قاعده ید : مالکیت ذوالید .

در مقام معاوضه : ذوالید با مدعی در زمانی که مدعی بینه نداشته باشد، ذوالید با استناد به ید و اتیان سوگند، به نزاع خاتمه می دهد.

نظر مرحوم نراقی در خصوص حاکمیت ید در منافع : قاعده ید در منافع اعتبار دارد.

جریان قاعده ید از منظر قانون مدنی : اعیان، منافع، حقوقی.

حکم تعدد ایادی بر مال : تعدد ایادی موجب تعارض و در نتیجه کلی ایادی از اعتبار ساقط می شود.

مستند قاعده ضمان ید: علی الید ما أخذت حتی تودیة.

ید ضمانی غیر عدوانی: شامل مقبوض به عقد، فاسد و مأخوذ بالسوم .

رابطه ضمان ید با غصب: عموم و خصوص مطلق .

حکم استفاده سارق از اتومبیل سرقتی: ضامن منافع مستوفات است.

حکم حبس فرد بیکار: ضامن چیزی از بابت حبس نیست.

هرگاه مال غیر در دست غاصب ، ناقص یا معیوب شده باشد غاصب ضامن رد عین و ارزش است .

غاصب موظف به پرداخت بدل به جای عین است اصطلاح : بدل حیلولة

حکم رابطه مالک با غاصبین در تعاقب ایادی در صورت بقاء عین: همه غاصب ها ضامن هستند.

حکم مستناد از قاعده ضمان ید: ضمان متصرف .

استثناء حکم ضمان ید: ید مستأجر، ید مستودع، ید مستعیر ، ید محسن

تلف در قبض بالسوم حکم آن مطابق قاعده ضمان ید ضمان است به عبارت بهتر در قبض بالسوم زمانی که کالا را به

قصد خرید در اختیار می گیرد و آنگاه تلف می شود مطابق قاعده ضمان ید ، ضامن است .

تصرف در مال غیر بگونه ای که ارزش آن از بین برود: تلف حکمی
رابطه ضمان اتلاف و ضمان ید: عموم و خصوص من وجه .
تلف جنس در دست باربر در حین نقل و انتقال : ضامن نیست.
هر چیزی که از وجودش وجود دیگری لازم نیاید و از عدمش عدم دیگری لازم آید : تعریف سبب
ادله قاعده تسبیب: من حفرالبئر فی غیر ملکه کان علیه ضمان
ورود حیوان دیگری به مزرعه کسی و از بین بردن محصول زراعی : سبب که صاحب حیوان است ضامن است.
لا در تفسیر قاعده لاضرر را از آنجایی که حکم ضرری در اسلام نباشد: لا نفی خواهد بود، چه در عالم تشریع و چه در
احکام اسلامی نفی ضرر می کند.
عدم تصرف مالک در ملک خودش موجب ضرر مالک گردد: به موجب قاعده تسلیط جایز است.
مستند قاعده غرور: المغرور یرجع الی من غره
مصدق بارز قاعده غرور: مغرور جاهل و غار عالم باشد.
منظور از ید در قاعده ید : مالکیت ذوالید
ما یلزم من عدمه عدم الشیء: شرط
قاعده ضمان ید اثبات کننده : ضامن بودن ذوالید
از ادله قاعده تصرف (ضمان ید) : سیره متشرعه، بنای عقلا ، روایت علی الید ما أخذت حتی تؤدیه
تعارض استصحاب یا قاعده ید: ید بر استصحاب مقدم است .
عین مال دیگری را از بین برده باشد: اتلاف حقیقی
اگر غاصب ملزم به پرداخت قیمت مغضوبه باشد: ضامن پرداخت یوم الاداء است.
ید امانی: ید مستودع
ما علی المحسنین من سبیل، دلالت قاعده احسان است .
تهاون اصطلاحی برای تفریط است.
امارات معتبر موضوعی: قاعده ید

اجتماع سبب و مباشر در خصوص اتلاف مال در صورت اقوی بودن سبب ، مباشر ضامن است.
مفاد لیس علی الامین الا الیمین : امین بودن ذوالید است .

فرد امین بر خلاف معمول در مال مورد امانت تصرف کند: تعریف تعدی
احکام فقهی که وجه مشترکی با هم داشته و از مسائل فقهی است: قواعد فقه
استثناء قاعده ضمان ید: استیمان

ادله عدم ضمان امین: ما علی المحسنین من سییل

معروفترین حدیث در خصوص قاعده لاضرر: داستان ثمره جندب

کسی فرد بیکاری را مدتی حبس کند ضامن چیزی از بابت حبس نیست.

رابطه ضمان ید با اتلاف : عموم و خصوص من وجه

احکامی که از قاعده لاضرر استناد می شود: احکام اولیه

مبنای ضامن بودن مقبوض به عقد فاسد: قاعده ضمان ید

مفاد اصلی قاعده لاضرر: ضرر در اسلام مشروعیت ندارد نه در مرحله قانونگذاری نه در مرحله اجرا

نخستین کسی که در ابواب مختلف فقهی به قاعده غرور پرداخت : شیخ طوسی

امور اعتباری که عرف و عقلا آنها را اعتبار نمودند: احکام امضایی

کرامت: جزء احکام تکلیفی است.

معنای شرط از دیدگاه لغات: الزام والتزام

امری از وجودش وجود معلول و از عدمش عدم معلول لازم آید: علت

حقوق قابل اسقاط و نقل بالاعراض: حق قذف

نظر مرحوم نائینی در خصوص حق: تمام اقسام حق قابل اسقاطند.

ویژگی حکم: عدم قابلیت اسقاط، عدم امکان و نقل و انتقال، عدم امکان نقل به سلب آن

موارد تردید بین حق و حکم: خيارات و جواز رجوع در مطلقه رجعی

عامل اصلی در ید: عرف

